

List do Redakcji.
Problem nieścisłości tłumaczenia terminów
w literaturze specjalistycznej – perspektywa
praktyczna oraz dydaktyczna

Letter to the Editor. Translation inaccuracy issue in specialized
literature – practical and didactic perspectives

Konrad Opaliński

Uniwersytet Zielonogórski

Na polskim rynku wydawniczym pojawia się kilka podręczników do diagnozy zaburzeń psychicznych rocznie i znaczna liczba monografii poświęconych poszczególnym zaburzeniom psychicznym. Duża część z nich stanowi tłumaczenia obcojęzycznych podręczników na język polski. Tłumaczenia te powinny być wolne od błędów nie tylko pod względem językowym, ale przede wszystkim merytorycznym. Oznacza to, że treści, pojęcia oraz terminy zawarte w różnych wersjach tych samych podręczników powinny być zbieżne.. Jednak praktyka pokazuje, że tłumaczenia monografii pojawiających się na polskim rynku zawierają treści, które pod względem merytorycznym są odmienne od treści zawartych w oryginalnych podręcznikach.

W celu zobrazowania nieścisłości terminologicznych posłużę się przykładem podręcznika „DSM-5 bez tajemnic. Praktyczny przewodnik dla klinicystów” autorstwa Jamesa Morrisona (w tłum. Roberta Andruszko) wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego. Był to pierwszy podręcznik na polskim rynku, który opisywał nową klasyfikację DSM-5 [1].

W rozdziale 2. dotyczącym zaburzeń ze spektrum schizofrenii i innych zaburzeń psychotycznych zaprezentowane zostały „zaburzenia schizofrenoidalne”. Problematyczność tego określenia polega na tym, iż termin ten nie tylko nie pojawia się w polskiej nozologii psychiatrycznej, ale nie występuje również w oryginalnej wersji podręcznika „DSM-5 Diagnostic and Statistical Manual of Disorders” [2], a także jego polskiej wersji językowej „DSM-5 Kryteria diagnostyczne zaburzeń psychicznych” [3].

W wersji angielskiej oraz polskojęzycznej podręcznika DSM-5 stosowany jest termin „zaburzenie schizofreniformne” (295.40) (w oryginale *schizofreniform*

disorder). Polska wersja podręcznika DSM-5 wskazuje jeszcze termin zamienny, którym jest „zaburzenie pod postacią schizofrenii” [2–3].

Co ważne i warte podkreślenia, pojęcie *schizophreniform disorder* znajduje się również w oryginalnym anglojęzycznym podręczniku Jamesa Morrisona, a zatem oryginalna wersja podręcznika jest zbieżna z terminami stosowanymi w DSM-5 [4].

Ponadto, w dwóch innych podręcznikach Jamesa Morrisona istniejących na polskim rynku wydawniczym tłumaczy się termin *schizophreniform disorder* odmiennie, również od siebie. I tak w podręczniku „Wywiad diagnostyczny z dziećmi i młodzieżą” (w tłum. Roberta Andruszko) wydanym również przez Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, termin ten jest tłumaczony jako „zaburzenie pod postacią schizofrenii” (co jest zgodne z terminologią zawartą w polskiej wersji podręcznika DSM-5) i nigdzie w tekście nie pojawia się określenie „zaburzenie schizofrenopodobne” [5]. Natomiast w kolejnym polskim tłumaczeniu podręcznika Jamesa Morrisona „Wstępny wywiad diagnostyczny” również Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego (tłum. Marta Kaperka) w części poświęconej zaburzeniom podobnym do schizofrenii pojawia się termin „zaburzenie schizofreniformiczne” (a nie „zaburzenie schizofrenoformiczne”) – pod względem gramatycznym najbardziej zbliżony do oryginalnego, jednak nieznacznie różniący się od właściwego terminu zastosowanego w polskim tłumaczeniu podręcznika DSM-5 [6].

Nieściśłość w tłumaczeniu terminów z literatury obcojęzycznej na język polski może stanowić problem nie tylko dla praktyków, ale przede wszystkim adeptów, dla których samo rozeznanie w systemach klasyfikacyjnych, podobieństwach i różnicach tych systemów, a także różnicach pomiędzy poszczególnymi ich edycjami przysparza wiele trudności, nie mówiąc o rozeznaniu się w systemach diagnostycznych i ich odmiennych wersjach językowych. Tym bardziej, że klinicyści nie zawsze sięgają po oryginalne podręczniki diagnostyczne, ale bazują na podręcznikach je opisujących, przykładowo takich jak monografie Jamesa Morrisona.

Opisany problem ilustruje konieczność i znaczenie merytorycznej oraz naukowej oceny treści zawartej w tłumaczeniach podręczników diagnostycznych. Z perspektywy praktyki oraz dydaktyki, warto nie mnożyć nozologicznych bytów ponad konieczność.

Piśmiennictwo

1. Morrison J. *DSM-5 bez tajemnic. Praktyczny przewodnik dla klinicystów*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego; 2016, s. 90–94.
2. American Psychiatric Association. *DSM-5 Diagnostic and Statistical Manual of Disorders*, 2013.
3. Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne. *DSM-5 kryteria diagnostyczne zaburzeń psychicznych*. Wrocław: Wydawnictwo EDRA Urban & Partner, 2018.
4. Morrison J. *DSM-5 made easy. The clinician's guide to diagnosis*. The Guilford Press; 2014.
5. Morrison J, Flegel K. *Wywiad diagnostyczny z dziećmi i młodzieżą. Rozpoznanie zgodne z DSM-5*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego; 2018, ss. 249.

6. Morrison J. *Wstępny wywiad diagnostyczny*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego; 2016, ss. 339.

Adres: Konrad Opaliński
Uniwersytet Zielonogórski
e-mail: kopalinski@uz.zgora.pl

Otrzymano: 2.07.2023
Przyjęto do druku: 2.10.2023